

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Tit. XXXIV. De Purgatione Caonica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

rum publicum omnibus membris seu clausulis absolutum, ipsamque concessionem præcisè continens, concipiatur, *c. Recepius 8, cap. Cum olim 12, c. Ex parte 13, h. t. c. Si Papa 10, eod. t. lib. 6.*

Concessum, si ve intuitu meritorum, ex gratia, sicuti dictum est, si ve pro qualitate rerum vel personarum, postulante justitiâ.

His jam ita positis, facile conspicitur quam variè delinquere possint, qui gaudent privilegiis. Quid enim, si exempti ratione loci, vel rei, seipso velint eximere ratione alterius aut loci aut rei? *Cum capella 16, h. t.* Neque enim v. g. si Monasterium sit exemptum, tenore ejusdem privilegiis statim & capellæ eidem subjactæ censentur exemptæ, nisi in instrumento disertè id exprimatur, *c. Exere 17, h. t.* Sic etiam si Monasterio concessum sit, ut religio ab ordinario Episcopo non excommunicentur, id tantummodò accipiendum est de Religiosis, qui vel in ipso Monasterio degunt, vel saltem ipsi subjiuntur quoad spiritualia & temporalia, *c. Quoniam per confessionem 21, h. t.* Ex eodem fonte est, quòd, si Monasterio sit concessum, ut vel tempore interdicti suos defunctos sepeliat, id ipsum accipiat tantummodò de confratribus, qui suscepto habitu se totos religioni dederunt, *cap. Vi privilegia 24, h. t.*

Breviter, sicut privilegium aliquibus justa de causa concessum temerè à quoquam non debet infringi, ne quidem indirectè, ut ait Pont. inc.

Quanto amplius 26, h. t. nec per versâ aut quæsitâ interpretatione ita restringi, ut privilegiatis efficiatur inutile, *c. In his quæ ad cultum 30, h. t.* sic vicissim illi, quibus illud concessum est, non debent nimis laxè privilegium interpretari, tamquam si aliquid contra vel præter mentem concedentis possit operari.

Pæna autem eorum, qui excedunt, seu qui privilegiis suis abutuntur, vel etiam aliorum privilegiis derogare student, exprimitur in *cap. Dilecti 4, in cap. Vi privilegia 24, h. t.* illis verbis, *Privilegium meretur amittere, qui permissis sibi abutitur potestate.* Ut interim non addamus, quòd præscriptione quadraginta annorum tollantur etiam privilegia, nempe per non usum, et si privilegiati patiantur in aliis contra se juris usurpationem, text. est in *c. Accedentibus 15, h. t.* qui ea in parte corrigit textum in *cap. Si de terra 6, hoc tit.* quatenus ille tantummodò de triginta annis facit mentionem: si quidem hoc regulare nunc est, quòd juri Ecclesiastico non nisi quadraginta annorum præscriptione quippiam derogetur, *cap. 4, sup. De præscriptionib.* Cæterum quòd superioris auctoritas, præsertim si metuat. Ecclesiasticæ disciplinæ dissolutionem, privilegia possit revocare, per se notum est, & patet in Conc. Trid. *Sess. 7, c. 14, & Sess. 24, cap. 11,* aliisque locis, ubi Ordinarius seu Episcopus facit potestatem puniendi etiam exemptos tamquam Sedis Apostolicæ delegatis, quoties agitur de morum correctione.

IN TIT. XXXIV. DE PURGATIONE CANONICA.

Canif. lib. IV. tit. 20.

SUMMARI A.

1. *Judicis officium, si crimen sufficienter probari non possit.*
2. *Purgationis Canonica modus & forma.*
3. *Effectus ejusdem.*

Primum caput hujus libri criminales insti-
tuebat actiones, secundum crimina propon-
nebat, restat nunc tertium, in quo modus
crimina puniendi ponitur. Sed quoniam pæna pro
delictis non potest infligi, nisi concurrant proba-
tiones sole meridiano, ut ait Imp. clariores, *l. ult. C. De probationib.* in primis hic ostendit Pont.*
quid Judicis faciendum sit, si crimen sufficienter

probari non possit. Neque enim eo casu statim &
semper absolvendus est reus, sed interdum vel
ob solam adversarii importunitatem, *c. Cum in ju-
ventute 12, §. interdum h. t.* vel ut plurimum si in-
famiâ apud graves viros laboret, reo indicitur
canonica purgatio, *cap. Nobilis cap. Menales 3, cap.
Quoties 5, h. t.* Quinimò si gravius sit delictum,
& monitus occasionem non devitet, quæ reddi-
dit illum suspectum, tantisper poterit suspendi
ab officio vel beneficio, donec canonicè sese pur-
gaverit, si ve interim laicus sit, *d. cap. Nobilis & cap.
Nos inter 6, h. t.* si ve Clericus, *d. cap. Quoties,* † ubi
simul explicatur modus & forma canonicæ pur-
gationis, in eoferè consistens, quòd in primis
ipse reus jurare debeat, se crimen objectum non

commisisse, cap. *Accepimus ult. h. tit.* Deinde cum
sefe purgare; ejus rei definitio prudentiæ Ju-
dicis committitur, compurgatores tot, inquam,
quot Judici videbitur, honestæ vitæ ac boni ho-
minis, de nullo crimine condemnatos vel suspec-
ctos, eoque familiariter notos, adhibere debet,
cap. *Cum p. Manconella 7, cap. Constitutus 9, & Cum
dilectus 1, h. tit.* qui omnes præstant juramentum,
non veritatis, ut ipse reus, sed creditatis, ut vo-
cant, id est, non jurant, quod reus crimen non
commiserit; qui enim id facere possent? sed se
credere, reum sefe purgantem veritatem jurasse,
seu virum talem esse, qui nollit falsum jurare, d.
3 cap. *Quartus & cap. De testibus 13, h. tit.* * Hoc enim

si faciant, effectus canonicæ purgationis in eo
versatur, ut jam reus absolvi debeat & ab infam-
ia & à criminis suspitione, quibus laborabat,
cap. *Ex tuarum 8, sub fin.* & ibi præter ceteros Panor-
mit. *h. tit.* Cæterum si in purgatione deficiat, id
est, si vel ipse jurare non audeat, vel jurare qui-
dem paratus sit, sed justo & præscripto numero
compurgatores adhibere non possit, tanquam
de crimine convictus habetur, pro qualitate deli-
cti puniendus (quamquam, ut id obiter dica-
mus, canonicæ purgationis hodie rarior sit usus)
c. *Inter sollicitudines 10, in verbis, quod si forsan in
purgatione defecerit, ab officio & beneficio depositum ad
agendam penitentiam in arcum monasterium distude-
re, non omittat, h. tit.*

IN TIT. XXXV. DE VVLGARI PURGATIONE.

Canil. d. lib. IV. tit. 20.

SUMMARI A.

1. Purgatio vulgaris quibus olim modis & qualiter fieri solet.
2. Merito eam Canones damnant.
3. Quis si aliter crimina detegi non possint?
4. Monomachia Davidis cum Goliath: species quadam vulgaris purgationis an olim tolerata.

A Lind purgandi genus olim in usu fuit, sed
quod vulgus erroneum seu superstitio-
sum introduxerat, diversis etiam modis,
nempe per duellum seu monomachiam, per ferri
candentis attritionem, per haustum aquæ
ferventis, denique per immersionem in aquam
frigidam: x quorum omnium prospero, vel si-
nistro eventu, judicabant quempiam justum esse
vel injustum, criminis occulto, quod per testes
vel aliâ ratione probari non poterat, obnoxium,
vel innocentem; verbi gratiâ, si controversia erat
de finibus seu rerum possessione, Nobiles ut plu-
rimùm ad singulare certamen sefe provocabant,
eo fine, ut illius causa haberetur injusta, qui cer-
tando cecidisset, cap. 1, & 2, h. tit. Item si cui cri-
men objectum fuisset probatu difficile, propone-
batur ei aut ferrum candens, aut aqua ebulli-
ens, ad cujus attractum si adustus fuisset, jam pu-
niebatur ut reus criminis, c. *fin h. t.* * Hosce sanè
& id genus alio purgandi modos sub pæna mor-
talis delicti passim damnant sacri Canones, velut
locis jam citatis, & in can. *Meniam & can. Consulisti*

11, quasi 5, cap. *Sententiam sup. Ne Clerici vel monachi,*
ibi, nec quisquam purgationis aqua ferventis vel frigida
seu ferri candentis ritum cuiuslibet benedictionis aut
consecrationis impendat, salvis nihilominus prohibenti-
bus de monomachis sive de duellis: quibus accellit
etiam novissimè Concil. Trid. cap. 19, Sess. 25, de
reform. & merito, cum neque naturali ratione ne-
que divinarum literarum auctoritate nitantur,
quia scilicet nec Deus, nec natura hujusmodi
media destinavit ad effectum illum producen-
dum: & proinde qui talibus observationibus, ar-
te demonum humano generi suggestis, utitur
superstitiosus est ac Deum tentat, tamquam si
Deus illis adstrictus, velut edito miraculo, ve-
ritatem atque innocentiam debeat aperire: id
quod tantum abest, ut sæpè permittat etiam in-
nocentes cadere, vel aduri, præsertim aliis pec-
catis concurrentibus, ut ait textus in cap. *Signifi-
cantibus 2, h. tit.* ubi Pont. asserit sententias esse
nullius momenti, quæ vigore hujusmodi purga-
tionum à Judicibus sunt factæ: item in cap. *Ex lit-
ris sup. de excessib. Pralat* ubi Episcopus ab Episco-
pato dejectus fuit, qui per judicium ferri can-
dentis causam dederat homicidio, cui & inter-
esse volebat, tanquam altaris ministerio indi-
gous.

At dices, quid si aliter crimina non possint de-
tegi, quæ ob tranquillitatem Reipubl. non decet
manere impunita? Sed cum ut, ait Jurisf. latius
sit, nocentem dimittere, quam innocentem con-
demnare, l. *Absestem D. De panis,* purgatio occulto-
rum